

Erkki Melartin

Per speculum in enigmatae

6 Klavierstücke / Six pieces for piano

Op. 93

PIANO

I Katedralen	1
II Die andere Seite	4
III Dunkle Träume	6
IV Schwester Namenlos	8
V Souvenir	9
VI Weihnachtsglocken	11

KL 78.61
ISMN 979-0-55011-630-6

Copyright © Fennica Gehrman Oy, Helsinki

Music typeset by Jani Kyllönen
Translation Susan Sinisalo

Printed in the EU.
POD 2020.

Erkki Melartinin pianosarja *Per speculum in enigmatae*, op. 93

Erkki Melartin oli 1910-luvun alussa Suomen keskeisiä säveltäjiä, jonka uudet, opusnumeroituidut pianoteokset julkaistiin lähes rutiininomaisesti. Poikkeuksen muodostaa kuusiosainen sarja *Per speculum in enigmatae* op. 93, joka julkaistaan ensimmäisen kerran vasta nyt, yli 100 vuotta syntymänsä jälkeen. Syytä sarjan torjumiseen kustantamossa ei tiedetä. Säveltäjällä itsellään on selvästi ollut vaikeuksia kokonaisuuden hahmottamisessa, sillä hän numeroi sarjan kolmeen kertaan. Varhaisissa luonnoksissa on opusnumero 78, kustantajalle menneissä 87 ja lopulta omaan teosluetteloonsa Melartin kirjasi sen numerolla 93. Nimellä *Souvenir* ja opusnumerolla 87, nro 5 vuonna 1945 kokoelmassa *Finlandia V* julkaistun viidennen osan käsikirjoitus on joutunut erilleen muista. Käsikirjoitusten vähien päiväysten mukaan Melartin sävelsi osia ainakin vuosina 1912–1913, mutta tarkempaa kokonaisuuden valmistumisaikaa ei tiedetä. Melartin sovitti sarjan ensimmäisen ja kuudennen osan orkesterille osiksi *Lyyrilliseen sarjaan III*, EM144 (*Impressions de Belgique*), jonka ensiesitys oli tammikuussa 1916. Pianosarjaa ei tiettävästi esitetty Melartinin elinaikana, vaan Niklas Pokki kantaesitti sen Mäntän musiikkijuhlilla 4.8.2017.

Sarjan latinankielinen otsikko on suomeksi suunnilleen ”Peilin kautta näemme arvoituksen”. Raamatun korinttolaiskirjeistä peräisin oleva ilmaisu on saksaksi käännettynä *Wie in einem Spiegel*, jota myös Melartin joissain yhteyksissä käytti. Ensimmäinen osa *Katedralen* (Tuomiokirkko) on mahdollisesti Brüggen arkkitehtuurin innoittama. Erityisen kirkollisena sitä ei voi pitää, teemat viittaavat pikemminkin karjalaisuuteen ja venäläisyyteen. Toinen osa *Die andere Seite* (Toinen puoli) on päivätty Boxbackassa 23.10.1912 ja otsikoitu ”Andeutungen” eli ”Vihjeitä” tai ”Aavistuksia”. Sävellyksessä on ekspressionistisia piirteitä, ehkä myös Skrjabin-vaikutteita. Kolmannessa osassa *Dunkle Träume* (Synkät unet) koraa-limaiset vasemman käden aiheet pyrkivät ylöspäin, mutta vaipuvat aina takaisin alas. Arvoituksellisesti otsikoitu osa neljä, *Schwester Namenlos* (Sisar Nimetön) saattaa viitata nunaan tai sairaanhoitajaan. Lyhyt tuokiokuva on sävelletty tahtilajissa 5/4. Osan *Erinnerung* (Muisto) ranskankielinen julkaisunimi ”Souvenir” on todennäköisesti Einari Marvian kustantamossa tekemä valinta tilanteessa, jossa saksan kieli oli vähemmän suosiossa. Osa on myöhäisromanttinen tunnelmakuva, jossa on epätavanomaisia fraasirakenteita. Vuoden 1913 lopulla valmistunutta varhaisversiota Melartin laajensi joskus myöhemmin. Sarjan päättävä *Weihnachtsglocken* on jatkuvaan fis-dis-ostinatoon ja runsaaseen pentatoniikkaan perustuva joulunajan tunnelmakuvaus. Melodia vie mielikuvien tasolla pikemminkin Karjalaan tai Venäjälle kuin keskiseen Eurooppaan. Käsikirjoitus on myös valmistunut reilusti ennen Belgiaan suuntautunutta matkaa, joten osan sovittaminen orkesterisarjan loppuun lienee ollut säveltäjän jälkikäteen idea.

Sarja opus 93 on tyyllisesti hyvin vaihteleva, joskin ääriosat kehystävät kokonaisuuden toimivasti. Todennäköisesti Melartin onkin koonnut sen eri aikoina syntyneistä sävellyksistä, joilla ei ole alkujaan ollut välttämättä mitään yhteyttä toisiinsa. Raamatullinen otsikko viittaa ehkä enemmän henkistyneisyyden kuin uskonnollisuuden teemoihin, vaikka toisaalta jotkin osat ovat nimeään myöten ohjelmallisia. Ehkä sarjan monityylyisyys epäilytti kustantajaa, joka joutui harkitsemaan julkaisemista maailmansodan mahdollisesti jo

alettua. Nykykuulijalle sarja opus 93 on jälleen yksi osoitus siitä, kuinka suvereenisti Melartin hallitsi sekä aikansa tyylit että pianon tekstuurien ja sointivärien mahdollisuudet. Teos on tutustumisen arvoinen myös sisällöllisesti: vakavamieliseen pohjavireeseen yhdistyy runsas määrä kekseliäitä ja omintakeisia musiikillisia ideoita. Myös sarjan arvoitukselliset otsikot ja sen osittain hämärän peittoon jäävä historia ovat omiaan ruokkimaan kuulijan mielikuvitusta.

Niklas Pokki & Heikki Poroila

* * *

Erkki Melartin (7.2.1875–14.2.1937)

Erkki Melartin kuuluu Jean Sibeliuksen varjossa kasvaneiden suomalaisten säveltäjien joukkoon. Hän ei juuri ottanut vaikutteita itseään hiukan vanhemmalta maestroilta, vaan loi omaäänisen ja laajan sävellystuotannon, joka kattaa sekä suuret (mm. ooppera *Aino*, kuusi valmistunutta sinfoniaa, viulukonsertto, kokoillan baletti *Sininen helmi*) että pienemmät muodot (mm. kaikille suomalaisille häämarssina tuttu juhلامarssi musiikista näytelmään *Prinsessa Ruusunen* ja suositut *Mirjamin laulut*). Melartinin sävelkieltä on usein sanottu eklektiseksi. Oikeudenmukaisempaa on puhua kokeilunhalusta ja ennakkoluulottomuudesta, johon mahtuivat yhtä hyvin Brucknerin ja Tšaikovskin edustama myöhäisromantiikka kuin impressionismi, ekspressionismi ja jopa iskelmät (tosin salanimellä Eero Mela). Melartinin sinfonioissa on enemmän yhtymäkohtia esimerkiksi Gustav Mahleriin kuin Jean Sibeliukseseen.

Erkki Melartin syntyi Käkisalmissa, joka nykyään kuuluu Venäjän Karjalaan (Priozersk). Rakkaus synnyinseutuun kuuluu monissa Melartinin sävellyksissä, minkä lisäksi hän sovitti kansanlauluja, joista monet olivat peräisin Karjalasta. Melartin suuntautui jo nuorena säveltäjän uralle, vaikka lääkärit ehtivät antaa sydänvaihaiselle nuorelle jo kuolemantuomion. Melartin opiskeli Helsingin musiikkiopistossa Martin Wegeliuksen johdolla 1892–1899 ja jatkoi opintojaan Wienissä Robert Fuchsin johdolla. Jo vuonna 1911 Melartin valittiin nykyisen Sibelius-Akatemian johtajaksi ja hän toimi tehtävässä aina vuoteen 1936 asti. Melartinin rooli musiikkipedagogina oli merkittävä, hänen oppilaitaan olivat mm. Aarre Merikanto, Yrjö Kilpinen, Väinö Raitio, Ilmari Hannikainen, Uuno Klami, Einari Marvia, Sulho Ranta ja Helvi Leiviskä.

Erkki Melartinin elämäntyötä tekee tunnetuksi Erkki Melartin -seura ry, joka edistää sekä Melartin-tutkimusta että hänen sävellystensä julkaisemista ja esittämistä. Seura on mm. kirjoittanut puhtaaksi Melartinin sinfoniat. Lisätietoja löytyy verkkosivuilta <http://erkkimelartin.fi>.

Erkki Melartin: suite for piano, *Per speculum in enigmatae*, op. 93

Erkki Melartin (1875–1937) was a leading Finnish composer in the early 1910s, and any new, opus-numbered work for the piano by him was almost routinely published. One exception was the six-movement *Per speculum in enigmatae* suite, op. 93 that is only now – more than a 100 years since his birth – being published for the first time. The reason why the suite was previously rejected by the publisher is not known, but Melartin himself clearly had difficulty visualising the overall form, for he numbered the suite three times. The early sketches bear the opus number 78, the sketches he sent to the publisher 87, and he finally entered it in his own catalogue as 93. The manuscript of the fifth movement, published under the title of *Souvenir* and as op. 87, no. 5 in the collection *Finlandia V*, got separated from the others. Judging from the few dates in the manuscripts, Melartin composed at least some of the movements in 1912 and 1913, but there is no precise indication of when he completed the suite as a whole. He arranged movements one and six for orchestra as part of the *Lyric Suite III*, EM144 (“Impressions de Belgique”) first performed in January 1916. The whole piano suite is not known to have been performed during his lifetime. Hence, its performance at the Mänttä Music Festival on 4 August 2017, with Niklas Pokki as the soloist, is regarded as its premiere.

The Latin title of the suite means approximately “Through a glass, darkly”. In German, the quotation from *Corinthians I* in the Bible is translated as *Wie in einem Spiegel*, and Melartin also used this in certain contexts. The first movement, *Katedralen* (“The Cathedral”), was possibly inspired by the architecture of Bruges (Brügge), but it is not particularly churchy; if anything, the themes allude more to Karelia and Russia. The second movement, *Die andere Seite* (The Other Side) is dated Boxbacka 23 October 1912 and headed “Andeutungen”, i.e. “Hints” or “Allusions”. It has expressionistic features, and possibly reflects the influence of Scriabin. In the third movement, *Dunkle Träume* (Dark Dreams), the chorale-like motifs in the left hand strive upwards, but always fall back again. Movement four, enigmatically titled *Schwester Namenlos* (Sister Nameless) could refer to a nun or nurse. It is a short cameo in 5/4 time. *Erinnerung*, published under the French name “Souvenir”, was probably the title chosen by Einari Marvia at the publisher’s at a time when German was somewhat out of favour. It is a Late-Romantic mood piece with unconventional phrasings. Melartin later expanded the early version of late 1913. The closing *Weihnachtsglocken* (Christmas Bells) is a Christmassy mood piece based on an F-sharp–D-sharp ostinato and wide use of pentatonic scales. The melody is more evocative of Karelia or Russia than of Central Europe. Melartin wrote the manuscript well before his visit to Belgium, so placing it at the end of the orchestral suite was probably a later idea.

The op. 93 suite varies considerably in style, though the outermost movements effectively frame the whole. Melartin probably compiled it from non-related pieces composed at different times. The biblical heading maybe has a spiritual rather than a religious connotation, though some of the movements – and the title – are programmatic. Perhaps the publisher, who had to decide whether to publish it when World War I had possibly already broken

out, had doubts about the diverse styles in the suite. Today, the op. 93 suite may be regarded as yet one more demonstration of Melartin's sovereign command of both contemporary styles and the textures and timbres inherent in the piano. In content, too, the suite is worth getting to know: combined with its grave undercurrent is a wealth of inventive and original musical ideas. The enigmatic titles of the movements and the suite's to some extent obscure history also serve to fire the listener's imagination.

Niklas Pokki & Heikki Poroila

* * *

Erkki Melartin (7.2.1875–14.2.1937)

Erkki Melartin was one of the Finnish composers who grew up in the shadow of Jean Sibelius, but his music displays virtually no influence of the slightly older maestro. Rather, he was a prolific composer with a distinctive voice of his own whose output includes works both large (such as an opera, *Aino*, six completed symphonies, a violin concerto, a full-length ballet *Sininen helmi/The Blue Pearl*) and small (such as the march from the play *Prinsessa Ruusunen/The Sleeping Beauty* familiar to all Finns as a wedding march, and the ever-popular *Mirjamin laulut/Mirjam's Songs*). His idiom is often said to be eclectic, but it should more rightfully be described as the reflection of a desire for experiment and a liberal attitude that took in the Late Romanticism of Bruckner and Tchaikovsky just as much as Impressionism, Expressionism and even popular music (in this case under the pseudonym *Eero Mela*). His symphonies have more in common with, for example, Gustav Mahler than with Jean Sibelius.

Erkki Melartin was born in Käkisalmi in what is now Russian Karelia (Priozersk). Love for his native region can be heard in many of his compositions, and he also arranged folk songs, many of them from Karelia. He turned to composing while still a young man, though the doctors had already threatened an early death due to his weak heart. He studied under Martin Wegelius at the Helsinki Music Institute from 1892 to 1899, and thereafter in Vienna with Robert Fuchs. As early as 1911, he was appointed Rector of what is now the Sibelius Academy – a post he would hold right up to 1936. His role as a music pedagogue was considerable; among his pupils were Aarre Merikanto, Yrjö Kilpinen, Väinö Raitio, Ilmari Hannikainen, Uno Klami, Einari Marvia, Sulho Ranta and Helvi Leiviskä.

The Erkki Melartin Society is devoted to preserving the memory of Erkki Melartin, his life and works, to promoting research into him, and to publishing and performing his works. It has, among other things, released new scholarly editions of his symphonies.

Per speculum in enigmatae

6 Klavierstücke

1. Katedralen

ERKKI MELARTIN, Op. 93

Andante

ppp
una corda
Ped.

6

dolce
pp

11

pp

16

poco a poco cresc.
mf
tre corde

21

cresc.
mf

3. Dunkle Träume

Andantino

Musical score for measures 1-4. The piece is in 4/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The tempo is marked 'Andantino'. The first system shows a treble clef staff with a melodic line of eighth notes and a bass clef staff with a single bass note. Dynamics include *ppp* and *p cantando*. The instruction *una corda (col Ped.)* is written below the bass staff.

Musical score for measures 5-8. The treble staff continues with eighth notes. The bass staff has a melodic line starting in measure 6. Dynamics include *cresc.* and *tre corde*.

Musical score for measures 9-12. The treble staff continues with eighth notes. The bass staff has a melodic line starting in measure 9. Dynamics include *più cresc.*, *ff*, and *pp*.

Musical score for measures 13-16. The treble staff continues with eighth notes. The bass staff has a melodic line starting in measure 13. Dynamics include *cresc.* and *mf*.

Musical score for measures 17-20. The treble staff continues with eighth notes. The bass staff has a melodic line starting in measure 17. Dynamics include *[cresc.]*, *ff*, and *pp dolce*.